

Το κίνημα των αδεσμεύτων και το γυναικείο ζήτημα

Της Ιωάννας Μαγγανάρα

Τα κείμενα των Ηνωμένων Εθνών για τις γυναίκες αντικατοπτρίζουν πολλές από τις θέσεις των γυναικών του τρίτου κόσμου, μια και οι χώρες αυτές αποτελούν την πλειοψηφία των κρατών μελών του οργανισμού και αντιμετωπίζουν λόγω της υποανάπτυξης και της φτώχειας πολύ περισσότερα προβλήματα από τις γυναίκες της δύσης.

Είναι όμως αναμφισβήτητη ενδιαφέρων να παρακολουθήσει κανείς από κοντά τις διεργασίες που συντελούνται ως προς τη διαμόρφωση των θέσεων αυτών μέσα στο κίνημα των αδεσμεύτων, όπου συμμετέχει σημαντικός αριθμός των χωρών αυτών.

Οι διεργασίες αυτές αποκτούν σήμερα ιδιαίτερη σημασία κάτω από το φως των σαρωτικών αλλαγών που συντελούνται στις χώρες του ανατολικού συνασπισμού με τις οποίες το κίνημα των αδεσμεύτων έχει στενούς δεσμούς. Μία τέτοια ευκαιρία δόθηκε στην γράφουσα, όταν εκπροσώπησε την Ελλάδα η οποία είχε προσκληθεί από την Κουβανική Κυβέρνηση να συμμετάσχει στις εργασίες της Υπουργικής Διάσκεψης των αδεσμεύτων με θέμα «ο ρόλος των γυναικών στην ανάπτυξη», που έγινε στην Αβάνα από 29 Ιανουαρίου έως 1η Φεβρουαρίου 1990.

Η Διάσκεψη αυτή ήταν προπαρασκευαστική με στόχο το συντονισμό των θέσεων του κινήματος πριν από την εκτεταμένη σύνοδο της επιτροπής καθεστώτος γυναικών των Ηνωμένων Εθνών, που έγινε από 26 Φεβρουαρίου έως 9 Μαρτίου 1990 στη Βιέννη.

Άλλες χώρες που είχαν προσκληθεί και παρακολούθησαν τη Διάσκεψη ήταν η Φινλανδία, Ελβετία, Αυστρία, Βουλγαρία, Ανατολική Γερμανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία.

Σαν παρατηρητές την παρακολούθησαν η Βραζιλία, το Μεξικό, οι Φιλιππίνες, η Μογγολία, το Αφρικανικό Εθνικό Κογκρέσο και το Σοσιαλιστικό κόμμα του Πόρτο Ρίκο.

Την έναρξη των εργασιών της Διάσκεψης παρακολούθησε ο πρόεδρος της Κούβας **FIDEL CASTRO RUZ**, ενώ πρόεδρος της Διάσκεψης ορίσθηκε η **VILMA ESPIN GUILLOIS**, πρόεδρος της ομοσπονδίας γυναικών της Κούβας και σύζυγος του αδελφού του **FIDEL CASTRO**. Αντιπρόεδροι της Διάσκεψης ορίσθηκαν, από την Αφρική, η Αίγυπτος η Γουινέα, η Ουγκάντα, από την Ασία, η Ινδονησία και η Παλαιστίνη, από τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, η Γκουιάνα, από την Ευρώπη, η Κύπρος και από τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα, το SWAPO.

Εισηγητής (RAPORTEUR) ορίσθηκε η Βολιβία.

Σημειώνουμε ότι αυτή είναι η τρίτη Υπουργική Διάσκεψη των Αδεσμεύτων που αφορά το ρόλο των γυναικών στην ανάπτυξη. Στον εναρκτήριο λόγο του ο Δρ. **CARLOS RAFAEL RODRIGUEZ** αντιπρόεδρος του Συμβουλίου του κράτους και του Συμβουλίου των Υπουργών της Κούβας αναφέρθηκε στα επιτεύγματα της χώρας

του όσον αφορά την προώθηση των γυναικών και εξέφρασε γενικότερα τις θέσεις των σκληρών του κινήματος για την ανάπτυξη, την ειρήνη και το ρόλο των γυναικών. Για την ειρήνη τόνισε ότι δεν μπορεί να υπάρξει όταν ο δρόμος προς την ανάπτυξη των χωρών του τρίτου κόσμου συναντά εμπόδια. Για να μπορέσει η ειρήνη να αγγίξει τον καθένα και όλους μας δεν θα πρέπει να είναι επ' ωφελεία μόνο των μεγάλων δυνάμεων αλλά και των μικροτέρων κρατών.

Η εισβολή των ΗΠΑ στον Παναμά, η παρεχόμενη βοήθεια στο Ισραήλ ενάντια στους Παλαιστίνιους της INTIFADAH, η παραβίαση των συμφωνιών της Γενεύης και ο συνεχιζόμενος πόλεμος στο Αφγανιστάν, η βοήθεια προς την UNITA η οποία συνεχίζει να διαπράττει εγκλήματα στην Αγκόλα, η παροχή όπλων στο στρατό του EL SALVADOR με στόχο την σφαγή του ντόπιου πληθυσμού και τέλος ο τηλεοπτικός σταθμός που οι ΗΠΑ προωθούν στην Κούβα παραβιάζοντας όλους τους διεθνείς κανόνες, πείθουν ότι μία τέτοια τακτική ασφαλώς δεν μπορεί να οδηγήσει στην παγκόσμια ειρήνη.

Στην συνάντηση κορυφής του Βελιγραδίου, το κίνημα των αδεσμεύτων συντάχθηκε με μία μορφή ειρήνης η οποία θα καταργεί τον κίνδυνο του ατομικού πολέμου, όπως και τους κινδύνους που προέρχονται από τον ιμπεριαλισμό και την κυριαρχία. Μία ειρήνη που θα σέβεται την ανεξαρτησία όλων των κρατών. Αλλά η ειρήνη όπως υπάρχει σήμερα δεν είναι το μόνο εμπόδιο για την ανάπτυξη.

Υπάρχουν και οι ενδογενείς παράγοντες που εμποδίζουν την πρόοδο. Έλλειψη οργάνωσης, γενικευμένη διαφθορά που έχουν σαν αποτέλεσμα την οικονομική οπι-

σοδορόμηση ειδικότερα την τεχνολογική. Η έλλειψη δημοκρατίας στην Κούβα είναι πολύ έντονη και ακυρώνει τις προσπάθειες για συμμετοχή του λαού στην οικονομική διαχείριση της χώρας.

Αυτή είναι η κατάσταση που επικρατεί σήμερα και θα πρέπει να την ξεπεράσουμε τόνισε ο κ. RODRIGUEZ. Αυτή πάντως η κατάσταση στο εσωτερικό είναι το αποτέλεσμα μίας διεθνούς ατμόσφαιρας που αποτελεί και το σημαντικότερο εμπόδιο για την ανάπτυξη. Η αλλαγή μπορεί να έρθει μόνο με την βοήθεια σκείνων των δυνάμεων από το Βορρά που καταλαβαίνουν και υποστηρίζουν το κίνημα των αδεσμεύτων. Όσο το εξωτερικό χρέος εξακολουθεί να υπάρχει ανερχόμενο σε ένα περίπου τρισεκατομμύριο δολάρια και η αντιμετώπισή του γίνεται με περιστασιακά μέτρα, η ανάπτυξη είναι αδύνατη.

Όσο ο Νότος ο οποίος έχει ανάγκη χρηματοδότησης από το Βορρά για να ανταπεξέλθει στην οικονομική κρίση και την πολιτική τιμών που του επιβάλλεται από αυτόν, χρηματοδοτεί το Βορρά, η οικονομική ανάπτυξη είναι αδύνατη. Όσο οι πολυεθνικές κυριαρχούν στις οικονομίες του Νότου η ανάπτυξη είναι αδύνατη. Αυτή είναι η δραματική πραγματικότητα που απειλεί τον Τρίτο Κόσμο.

Η δεκαετία του 80 που μόλις τελειώσε αυξάνοντας τη φτώχεια και την ανεργία οδήγησε σε ακόμη περισσότερη οπισθοδρόμηση του Τρίτου Κόσμου και διεύρυνε το χάσμα μεταξύ των χωρών αυτών και του ανεπτυγμένου κόσμου.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο των εξελίξεων οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ακόμη περισσότερα προβλήματα. Οι προοπτικές τους στους τομείς της εκπαίδευσης, της εργασίας, της υγείας έχουν χειροτερεύσει.

Η δημογραφική αύξηση που πριν από μερικά χρόνια έδειχνε ότι μπορούσε να περιορισθεί, παρουσιάζει και πάλι εκρηκτικές τάσεις.

Η ανεργία έχει φθάσει σε υψηλά επίπεδα και οι γυναίκες περιορίζονται στις ανειδίκευτες και πολύ χαμηλά αμειβόμενες εργασίες. Οι συνθήκες τις ωθούν στην ανεπίσημη οικονομία, όπου όχι μόνο δεν υπάρχει νομική προστασία, αλλά και πλήρης αποξένωση από τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Η κατώτερη αυτή θέση των γυναικών προκύπτει και από πρόσφατα στατιστικά στοιχεία που αφορούν τη συμμετοχή των γυναικών στην εκπαίδευση. Έτσι 60% των κοριτσιών παρακολουθεί την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ ένα 37% φθάνει μέχρι την δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σύμφωνα με στοιχεία του 1985 από τα 889 εκατομμύρια αναλόγητων που υπάρχουν παγκόσμια, τα 561 εκατομμύρια είναι γυναίκες και από αυτά τα 549 εκατομμύρια ζουν σε χώρες που ανήκουν στο κίνημα των αδεσμεύτων, αντιπροσωπεύοντας έτσι το 50% του ενήλικου πληθυσμού των χωρών αυτών.

Σε αντιπαράθεση με την εικόνα αυτή ο κ. RODRIGUEZ αναφέρθηκε στο ρόλο των γυναικών στην επανάσταση στην Κούβα και πώς βοήθησαν στην εμπέδωσή της και σήμερα την προωθούν και την προασπίζουν. Σήμερα οι γυναίκες στην Κούβα αποτελούν το 38% του εργατικού δυναμικού. Δεν περιορίζονται όμως στις κατώτερες εργασίες, όπως σε πολλές άλλες χώρες. Από τους 750.000 τεχνικούς που υπάρχουν στην Κούβα το 58% είναι γυναίκες, το 20% είναι εργάτριες, το 30% είναι διευθυντικά στελέχη, ενώ αποτελούν το 50% των εργαζομένων στις υπηρεσίες.

Η θέση αυτή των γυναικών στην Κούβα οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στην ισότιμη αντιμετώπισή τους από το εκπαιδευτικό σύστημα.

Οι γυναίκες αντιπροσωπεύουν το 51% όλων των μαθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 57.1% των φοιτητών της ανωτέρας εκπαίδευσης.

Το 1989 οι γυναίκες αντιπροσώπευαν το 59.4% των αποφοίτων στην Ιατρική, το 34.7% των αποφοίτων στη Μηχανολογία, το 42.7% των αποφοίτων στη Γεωπονική και το 65% των αποφοίτων στα Μαθηματικά και τις Τεχνικές επιστήμες.

Οι γυναίκες σαν εργάτριες, επιστήμονες, γιατροί και μητέρες συνέβαλαν ουσιαστικά στην μείωση της βρεφικής θνησιμότητας που ανέρχεται σε 11.1 ανά χίλιες γεννήσεις ζώντων βρεφών, αύξησαν την αναλογία των γιατρών σε σχέση με τον πληθυσμό (1 γιατρός ανά 306 κατοίκους) καθώς και τον αριθμό των παιδικών σταθμών.

Σήμερα υπάρχουν 1100 σταθμοί με δυνατότητα προσφοράς υπηρεσιών σε 140.000 παιδιά.

Επίσης ο δείκτης επιβίωσης έφθασε στα 76 χρόνια για τις γυναίκες και 73 για τους άντρες.

Μετά τις αναφορές αυτές στα επιτεύγματα της Κουβανικής επανάστασης ο Κος Rodriguez τελείωσε την εισήγησή του με το «σοσιαλισμός ή θάνατος» σηματοδοτώντας έτσι και το κλίμα που επρόκειτο να επικρατήσει στη Διάσκεψη, δηλαδή μία αντιπαράθεση μεταξύ των σκληρών και των μετριοπαθών του κινήματος που κατέληξε σε ένα κείμενο που αποτελεί συγκερασμό και των δύο θέσεων, χωρίς όμως να προχωρεί πιο πέρα δηλαδή σε εκσυγχρονιστικές θέσεις.

Έτσι θα μπορούσαμε να πούμε ότι η Διάσκεψη είχε σχετική επιτυχία. Όπως άλλωστε δήλωσε ο αρχηγός της Γιουγκοσλαβικής αντιπροσωπείας, ο εκσυγχρονισμός είναι μία μακρά διαδικασία της οποίας τα βήματα δεν είναι πάντοτε προς τα εμπρός.

Το κίνημα χωρίς να εγκαταλείπει τις αρχές του θα πρέπει να θέσει ορισμένες προτεραιότητες θεμάτων προκειμένου να συμβαδίσει με τις διεθνείς εξελίξεις.

Το επίμαχο θέμα γύρω από το οποίο περαιοστράφηκαν οι αντιπαράθεσεις ήταν μία παράγραφος (32) του κειμένου εργασίας της Διάσκεψης η οποία κάνει ονομαστική αναφορά σε εστίες έντασης όπου οι γυναίκες αγωνίζονται για εθνική ανεξαρτησία, αυτοδιάθεση και εθνική κυριαρχία.

Αναλυτικότερα οι γυναίκες αυτές είναι της Νοτίου Αφρικής, της Ναμίμπιας, της Παλαιστίνης, της Σαχάρας, του Αφγανιστάν, της Κεντρικής Αμερικής, της Νικαργουας, του Ελ Σαλβαδόρ, της Γουατεμάλας, του Παναμά, του Πόρτο Ρίκο, της Κούβας και όλες οι γυναίκες του κόσμου που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο αγωνίζονται ενάντια στον ιμπεριαλισμό, την αποικιοκρατία, την νεοαποικιοκρατία, την ξένη κατοχή και κυριαρχία, το apartheid, το ρατσισμό, το σιωνισμό και άλλες μορφές εξάρτησης, ανάμειξης, παρέμβασης, επίθεσης και πιέσεων οικονομικής, πολιτικής ή στρατιωτικής μορφής.

Οι μετριοπαθείς εξέφρασαν την άποψη ότι αυτή η παράγραφος θα έπρεπε να απαλειφθεί και να αντικατασταθεί από μία άλλη η οποία να εκφράζει την συμπάρασταση των γυναικών του κινήματος των αδεσμεύτων προς όλες αυτές τις γυναίκες που αγωνίζονται. Η πρόταση αυτή για παντελή εξάλειψη απορρίφθηκε κυρίως κάτω από την πίεση της Κούβας η οποία κατέθεσε στο BUREAU της Διάσκεψης έγγραφο το οποίο περιείχε τις αυτές θέσεις με το έγγραφο εργασίας της Διάσκεψης διατυπωμένες όμως με σκληρότερη γλώσσα και στόχευε στην προσθήκη στην παράγραφο 32 και άλλων εστίων έντασης ανά τον κόσμο.

Η ανοιχτή σύγκρουση αποφεύχθηκε κυρίως χάρις στην ευελιξία χωρών όπως η Ινδία, Ινδονησία, Μαλαισία, Αλγερία, Αίγυπτος, Κύπρος, Γιουγκοσλαβία. Έτσι η μεν Κούβα απέσυρε το έγγραφο που είχε καταθέσει, στην δε παράγραφο 32 προστέθηκαν και οι περιπτώσεις των γυναικών της Αγκόλας της Υεμένης της Κορέας και της

Κύπρου.

Τα θέματα που συζητήθηκαν στην Διάσκεψη και που περιέχονται στο τελικό κείμενο που κατατέθηκε ήταν τα εξής:

I) Αξιολόγηση των μελλοντικών στρατηγικών του Ναϊρόμπι

II) Συνεργασία και νέες προσεγγίσεις του κινήματος για την προώθηση της ενσωμάτωσης των γυναικών στην αναπτυξιακή διαδικασία.

α) Συνεργασία μεταξύ των αδεσμεύτων και άλλων αναπτυσσομένων χωρών.

β) Συνεργασία με τις ανεπτυγμένες χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς.

γ) Οι νέες προσεγγίσεις του κινήματος στα θέματα γυναικών και ανάπτυξης.

Ως προς το πρώτο θέμα σαν βασικά εμπόδια για την υλοποίηση των μελλοντικών στρατηγικών θεωρήθηκαν, το διεθνές αρνητικό οικονομικό κλίμα και οι ισχύουσες διεθνείς οικονομικές σχέσεις που περιορίζουν την ουσιαστική χρησιμοποίηση όλων των φυσικών, υλικών και ανθρωπίνων πόρων που είναι απαραίτητοι για την επιτάχυνση της ανάπτυξης, για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την προώθηση των γυναικών.

Έγινε αναφορά στην ανάγκη εγκαθίδρυσης της Νέας Διεθνούς Οικονομικής Τάξης. Επίσης έγινε αναφορά στο θέμα της ειρήνης που είναι στενά συνδεδεμένο με την ανάπτυξη. Τονίσθηκε ότι η βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων δεν επέφερε αλλαγές στις άνισες οικονομικές σχέσεις μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών.

Σημειώνουμε ότι η Λατινική Αμερική αναφέρθηκε διά μακρόν στο θέμα των άνισων οικονομικών όρων που διέπουν τις σχέσεις των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσομένων χωρών και δικαιολόγησε την μη ύπαρξη προόδου όσον αφορά τη θέση των γυναικών στις χώρες της Λατινικής Αμερικής στους εξωτερικούς αυτούς καταναγκασμούς.

Η Ευρώπη εκπροσωπούμενη από την Κύπρο και την Γιουγκοσλαβία έκανε κάποια προσπάθεια για προώθηση εκσυγχρονιστικών θέσεων, όπως η διατύπωση κειμένων και παρεμβάσεων που ήταν σύντομες και δεν είχαν μακρές αναφορές σε θέσεις των αδεσμεύτων που είναι ήδη γνωστές.

Η Γιουγκοσλαβία υπαινισσομένη την παράγραφο 32 υπεστήριξε ότι οι θέσεις των αδεσμεύτων θα πρέπει να έχουν σαν στόχο την ενσωμάτωσή τους στα κείμενα των Ην. Εθνών. Επίσης ότι θα πρέπει οι θέσεις αυτές να προωθούν το διάλογο μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών και μεταξύ των ίδιων των αδεσμεύτων.

Η Αφρική ήταν εκείνη που εξέφρασε περισσότερο την άποψη ότι η έμφαση στις δυσμενείς επιπτώσεις της διεθνούς οικονομικής κρίσης, αλλά και των ανισοτήτων που χαρακτηρίζουν τις οικονομικές σχέσεις ανεπτυγμένων και αναπτυσσομένων χωρών αποπροσανατολίζει από τα πραγματικά αίτια της κατώτερης θέσης των γυναικών και τις προσπάθειες που θα πρέπει να

γίνονται σε εθνικό πλαίσιο για την άρση των διακρίσεων κατά των γυναικών.

Η Αφρική επίσης έθεσε πρακτικά και εκσυγχρονιστικά ερωτήματα, όπως ποιο είναι το επόμενο στάδιο μετά από πέντε χρόνια εμπειρίας και γνώσεων γύρω από την εφαρμογή των μελλοντικών στρατηγικών.

Η Τανζανία π.χ. τόνισε τη σημασία της συνεργασίας του Νότου με τον Νότο, αλλά διερωτήθηκε πώς θα προχωρήσει αυτή. Πώς γυναίκες από διαφορετικές χώρες θα έρχονται σε επαφή μεταξύ τους. Θα πρέπει οι γυναίκες να εξαρτώνται από τις ανδροκρατούμενες κυβερνήσεις τους ή θα πρέπει να δημιουργηθούν θεσμικοί μηχανισμοί μέσα στο κίνημα των αδεσμεύτων που θα τους επιτρέπουν να έρχονται σε επαφή και να ανταλλάσσουν εμπειρίες και πληροφόρηση.

Σχετικά με την αξιολόγηση της εφαρμογής των μελλοντικών στρατηγικών τονίστηκε ότι στις χώρες του κινήματος παρατηρήθηκε μία μείωση των ευκαιριών απασχόλησης και δυνατότητων πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στον τομέα της εκπαίδευσης όπου διαπιστώθηκε ότι η πρόσβαση των γυναικών αυξήθηκε, αλλά οι γυναίκες εξακολουθούν να έχουν λιγότερες ευκαιρίες για εκπαίδευση, ειδικότερα στις νέες τεχνολογίες. Επίσης τονίστηκε και η σημασία της διασφάλισης δυνατοτήτων για εφαρμογή των αποκτούμενων εκπαιδευτικών γνώσεων από τις γυναίκες.

Σημειώνουμε ορισμένα θέματα τα οποία για πρώτη φορά αναφέρονται σε κείμενα των αδεσμεύτων για τις γυναίκες, όπως το περιβάλλον. Επίσης θέματα που αποτελούν σημεία αναφοράς του γυναικείου κινήματος στις ανεπτυγμένες χώρες και τα οποία αρχίζουν να απασχολούν και τις γυναίκες του τρίτου κόσμου σε βαθμό τέτοιο που νομίζουμε ότι θα μπορεί στο μέλλον να αποτελέσουν σημεία επαφής μεταξύ Βορρά και Νότου, για την επεξεργασία κοινών ερευνητικών προγραμμάτων αλλά και δράσης.

Η Διάσκεψη υιοθέτησε την άποψη ότι το περιβάλλον θα πρέπει να θεωρηθεί σαν αναπόσπαστο συνδεδεμένο με τη διαδικασία της ανάπτυξης και δεν θα πρέπει να εξετάζεται μεμονωμένα. Αναφέρθηκε επίσης στις βλαβερές επιδράσεις από τη μεταφορά ορισμένων τεχνολογιών στην οικολογική ισορροπία και στις ζωές των ανθρώπων. Τέλος σημείωσε τη συνεχιζόμενη επιδείνωση του ανθρωπίνου περιβάλλοντος, ειδικότερα στις αναπτυσσόμενες χώρες και υποστήριξε ότι οι γυναίκες έχουν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην αναχαίτιση αυτών των διαδικασιών.

Από τα θέματα που απασχολούν και τις ανεπτυγμένες χώρες και τα οποία αναφέρονται στο έγγραφο που υιοθέτησε η Διάσκεψη σημειώνουμε τα εξής:

Οι εθνικές στατιστικές δεν λαμβάνουν υπόψη τη συμβολή των γυναικών στην ανάπτυξη και κατ'επέκταση οι ανάγκες των γυναικών δεν λαμβάνονται υπόψη στα αναπτυξιακά προγράμματα που υιοθετούν οι κυβερνήσεις των χωρών τους.

Η κατώτερη θέση των γυναικών οφείλεται σε βαθειά ριζωμένες πεποιθήσεις και παραδόσεις και στην μη κατανόηση της σημασίας της συμμετοχής των γυναικών στις κοινωνίες που ζουν.

Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παίζουν αρνητικό ρόλο προωθώντας μία εικόνα της γυναίκας που την προβάλλει σαν σεξουαλικό αντικείμενο και ενδυναμώνει τους παραδοσιακούς ρόλους της μέσα στην οικογένεια και στην κοινωνία, συμβάλλοντας στην διαιώνιση της διακριτικής μεταχείρισης που την περιορίζει σε δευτερεύοντα ρόλο μέσα στην κοινωνία.

Οι γυναίκες στις χώρες του κινήματος των αδεσμεύτων εξακολουθούν να αποτελούν μία μειοψηφία σε όλα τα κέντρα λήψης αποφάσεων ειδικότερα στα υψηλότερα κυβερνητικά κλιμάκια, στο κράτος, και τα πολιτικά κόμματα.

Όσον αφορά τη συνεργασία των αδεσμεύτων μεταξύ τους σχετικά με τα θέματα των γυναικών σημειώνουμε την έμφαση

στην ανάγκη επεξεργασίας εθνικών προγραμμάτων για την πρόωση των γυναικών και με στόχο την εφαρμογή των μελλοντικών στρατηγικών, καθώς και στην έρευνα ειδικότερα στις επιπτώσεις των τεχνολογικών αλλαγών στη θέση των γυναικών.

Όσον αφορά τη συνεργασία των αδεσμεύτων με τους διεθνείς οργανισμούς σημειώνουμε την πρόταση για ανακήρυξη Νέας Δεκαετίας μέχρι το έτος 2005 και σύγκληση Διάσκεψης το 1995 για την αξιολόγηση της εφαρμογής των μελλοντικών στρατηγικών.

Θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην πλήρη ενσωμάτωση των γυναικών στην αναπτυξιακή διαδικασία κατά την προετοιμασία της Διεθνούς αναπτυξιακής στρατηγικής για την 4η Δεκαετία ανάπτυξης των Ην. Εθνών.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθεί ο συντονισμός των γυναικείων μη κυβερνητικών οργανώσεων μεταξύ τους, αλλά και με άλλους φορείς όπως περιφερειακές επιτροπές.

Οι γυναίκες των αναπτυσσόμενων χωρών θα πρέπει να μετέχουν στην επεξεργασία των προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας που εκπονούν διεθνείς οργανισμοί και που τις αφορούν. Επίσης, θα πρέπει να προσλαμβάνονται γυναίκες από τις αναπτυσσόμενες χώρες στους οργανισμούς αυτούς. Τέλος η Διάσκεψη τόνισε τον σημαντικό ρόλο που μπορούν να παίξουν οι γυναίκες μέσα στην οικογένεια και την κοινωνία για την πρόληψη και εξάλειψη της χρήσης ναρκωτικών από τη νέα γενιά.

Σημειώνουμε ότι το τμήμα του εγγράφου που υιοθέτησε η Διάσκεψη και που αφορά τις νέες προσεγγίσεις του κινήματος για την ενσωμάτωση των γυναικών στην αναπτυξιακή διαδικασία είναι πλήρως εναρμονισμένο με το πνεύμα των μελλοντικών στρατηγικών και ειδικότερα με την προσέγγιση που έχουν υιοθετήσει οι ανεπτυγμένες χώρες για τα θέματα αυτά.